

بسکتبال

تاریخچه ورزش بسکتبال در ایران

بسکتبال در ایران در سالهای 1310 به بعد بطور غیررسمی فعالیتش در بعضی از مدارس دنبال شد تا اینکه در سال 1314 این ورزش بطور رسمی بوسیله آقای فریدون شریف زاده معرفی شد و بطور سریع در کلیه استانهای کشور از طریق مدارس مدارس اشاعه پیدا کرد.

در سال 1324 فدراسیون بسکتبال ایران تاسیس شد.

در سال 1948 برای اولین بار تیم ملی ایران در المپیک لندن شرکت که بازیکنان تیم ایران افراد مشروحه ذیل بودند :

دکتر صعودی پور-حسین سروری-حسین جبارزادگان-اصغر احساسی-اسفندیاری-رفعت جاه-حسین هاشمی-کاراندیش-اشتری-ابوالفضل صلبی-شادمان-صادقی که تیم ایران بازی های خوبی انجام داد.

در سال 1950 تیم ایران در یک جام اروپایی که در کشور ترکیه بین تیم های فرانسه ، یوگسلاوی ، ایتالیا ، مصر ، اتریش و ترکیه بود شرکت داشت که با بازی های خوبی که انجام داد پس از پیروزی بر ایتالیا ، اتریش و مصر در جای سوم قرار گرفت.

در سال 1951 در اولین دوره بازی های آسیایی که در دهلی بود شرکت نمود که در این دوره از بازی ها تیم ایران در جای سوم آسیا قرار گرفت.

در سال 1962 در بازی های چهارجانبه که بین تیم های پاکستان ، سیلان ، ترکیه و ایران در لاهور پاکستان انجام شد شرکت نمود.

در سال 1963 باز در بازی های چهارجانبه در سیلان حضور یافت.

در سال 1964 در تهران تیم ایران موفق شد بازی های چهارجانبه را با پیروزی به پایان برساند.

در سال 1966 تیم ایران در بازی های آسیایی بانکوک حضور یافت و پس از شکست از تیم های فیلیپین ، اسرائیل و کره جنوبی و پیروزی بر تیم های برمه و ویتنام در جای هفتم قرار گرفت.

در سال 1970 دوباره بازی های آسیایی در کشور تایلند بود و این بار هم تیم ایران هفتم شد.

در سال 1974 تیم ملی ایران در مسابقات قهرمانی بسکتبال آسیا در کشور فیلیپین شرکت نمود و بازی های خوبی که انجام داد در جای پنجم قهرمانی آسیا قرار گرفت. در این بازی ها بود که آقای محسن

خلخالی بعنوان عضو تیم آسیا انتخاب شد و آقای امیر ایلیاوی جزو بهترین های آسیا شد.

در سال 1974 در بازی های آسیایی تهران تیم ایران در جای هفتم قرار گرفت که پس از حذف تیم کره شمالی یک پله بالاتر قرار گرفت و ششم شد.

در سال 1976 در بازی های سه جانبه که در کشور پاکستان بین تیم های ایران، ترکیه و پاکستان بود حضور یافت و سوم شد. در سال 1357 تیم ملی بازی های خوبی در کشور شوروی انجام داد که با شکست و یک پیروزی به ایران بازگشت.

در سال 1358 به بازی های آسیایی اعزام شد. در سال 1360 به مسابقات قهرمانی آسیا که در کشور هند بود در شهر کلکته شرکت داشت و در جای هشتم قرار گرفت.

در سال 1361 با وجود اینکه تیم ملی ایران از هر لحاظ در آمادگی بسر می برد و مدت سه ماه در اردو بود یک هفته قبل از مسابقات اجازه شرکت به این تیم داده نشد.

در سال 1362 آخرین باری که تیم ملی ایران در بازی های رسمی شرکت داشت در یک سال قبل بود که در این دوره از بازی ها چهره خوبی از خودش نشان داد و پس از 5 پیروزی بر تیم های پاکستان، اندونزی، هنگ کنگ، هند و اردن و یک شکست از تیم چین در جای پنجم قرار گرفت. در این دوره بود که مرحوم مجید پاشا مقدم به عضویت تیم آسیا درآمد.

در سال 1381 تیم ملی جوانان بسکتبال نایب قهرمان آسیا و جواز حضور در جام جهانی مالزی را بدست آورد و به مقام شانزدهم رسید.

در سال 1383 تیم های ملی جوانان در کشور هندوستان و امید در تهران هر دو برای اولین بار در تاریخ تاسیس این فدراسیون مقام اول آسیا و برنده مدال طلا گردیدند و تیم ملی امید به جام جهانی راه پیدا نمود که در مرداد ماه 84 به آرژانتین اعزام می گردد. در سال 1383 و 1384 تیم ملی مردان قهرمان اول مسابقات غرب آسیا در تهران و لبنان شد.

در سالهای 1382 و 1383 تیم ملی نوجوانان قهرمان غرب آسیا شد. در سال 1384 جام ملت های آسیا در کشور قطر با حضور 16 تیم در چهار گروه برگزار شد که تیم های چین، لبنان و قطر مقام های اول تا سوم را بدست آوردند و تیم ایران در جای ششم ایستاد.

پیدایش و توسعه ورزش بسکتبال

تا قبل از سال 1891 میلادی ورزش های فوتبال آمریکایی و بیسبال نزد

مردم ایالات متحده بسیار محبوب و مورد توجه بودند. این دو ورزش بعلت ویژگی های خاص خود و نیاز به مکان بسیار بزرگ در فضای آزاد و بنابراین در فصول معینی از سال قابل اجرا بودند. لذا در فصل زمستان فعالیت های ورزشی بسیار کم رونق و به ژیمناستیک ، حرکات سوئدی و راهپیمایی خلاصه شده و در بعضی نقاط بصورت تعطیل در می آمد. از این رو دست اندرکاران امر بر آن شدند تا ورزشی ابداع نمایند که از طرفی امکان اجرای آن در تمام فصول سال میسر باشد و از طرف دیگر حد فاصل زمانی بین فوتبال و بیسبال را پر کند. علاوه بر این ، هدف دیگری که با ابداع این ورزش در مدنظر قرار داشت ادامه فعالیت های ورزشی ورزشکاران دو رشته فوق بود تا بدینوسیله بتوانند با ادامه اینگونه فعالیت ها در خارج از فصل آغاز نمایند. با توجه به نکات فوق بود که بسکتبال در سال 1891 توسط یکی از اساتید ورزش کالج اسپرینگ فیلد به نام دکتر جیمز نیسمیت اختراع شد. چون در این بازی از سبد و توپ استفاده می شد و هدف پرتاب و قرار دادن توپ در داخل سبد بود لذا نام بسکتبال را بر روی آن نهاد. در این سال برای اولین بار بود که این ورزش در کالج مذکور در ایالت ماساچوست آمریکا اجرا گردید.

وسایل اولیه عبارت بودند از یک سبد هلو ، لاستیک داخل توپ فوتبال. پنج اصل اساسی در شکل گرفتن این ورزش مورد توجه قرار گرفت که عبارت بودند از :

- 1- این بازی به یک توپ نیاز دارد که بایستی بزرگ ، سبک و بوسیله دو دست حمل شود.
- 2- هیچ کس اجازه ندارد زمانیکه توپ را در اختیار دارد بدود.
- 3- هنگامیکه توپ در جریان است هیچ یک از بازیکنان مجاز نیستند محدودیتی برای بدست آوردن توپ توسط سایر بازیکنان بوجود آورند.
- 4- هر دو تیم منطقه مشابهی را اشغال می نمایند.
- 5- سبد (حلقه) بایستی افقی بوده و در مکانی بالاتر از بازیکنان قرار داشته باشد.

نحوه قرار کگرفتن سبد هلو به این صورت بود که یا آن را روی پایه ای نصب می کردند و با به بالکن موجود در سالن متصل می شد. در کنار این پایه یا بالکن نردبانی قرار داشت که هر موقع توپ به ثمر می رسید یکی از بازیکنان از آن بالا می رفت و توپ را از داخل آن خارج نموده بازی مجدداً از نیمه زمین آغاز می گردید. در سال 1982 یعنی به فاصله یک سال پس از اختراع بسکتبال مسابقه ای توسط دو تیم به نمایش گذاشته شد که یکی از تیم ها را دکتر نیسمیت و دیگری را آموس آلونرواستگ رهبری می نمود. پس از اجرای این نمایش بود که ورزش بسکتبال به سرعت توسعه و گسترش یافته و روز به روز محبوبیت

بیشتری بین جوانان کسب نمود.

بسکتبال برخلاف بسیاری از ورزش های دیگر از ابتدای امر مورد توجه خانم ها نیز قرار گرفت و اولین تیم بانوان در سال 1891 در محل کار یا دانشکده مخترع آن تشکیل و در سال 1899 میلادی برای اولین بار کتاب قانون بسکتبال برای بانوان منتشر گردید.

بررسی و مطالعه قوانین و مقررات این بازی در گذشته و تغییرات آن بازگوکننده جالبی از جنبه های مختلف گسترش این ورزش می باشد. بدین معنی که بسکتبال در ابتدا خیلی آرام و آهسته اجرا می شد و به قدرت جسمانی کمتری نیاز داشت. زمین بازی در مراحل اولیه گسترش این ورزش به سه قسمت تقسیم می شد و بازیکنان هر ناحیه تنها می توانستند در منطقه مربوط به خود به فعالیت بپردازند. بعدها که بازی از سرعت بیشتری برخوردار شد زمین بازی نیز به دو قسمت تبدیل گردید. در آغاز پیدایش بسکتبال بازیکنان مجاز بودند تنها یکبار توپ را زمین بزنند. بعدها این تعداد به دو یا سه بار افزایش یافت. در حال حاضر این تعداد محدود نبوده و بازیکن مجاز است با توجه به موقعیت خود در زمین بازی پس از در اختیار گرفتن توپ هرچند بار که مایل باشد آن را به زمین بزند.

نکات جالبی که در مجموعه سیزده گانه قوانین مقدماتی بسکتبال در آن زمان جای داشت عبارت بودند از :

- 1- امکان ضربه زدن به توپ وجود داشت اما نه با مچ دست.
- 2- هرگاه بازیکنی بهر دلیلی از بازی اخراج می شد بازیکن دیگری بجای وی به بازی وارد نمی شد.
- 3- يك امتیاز به نفع تیم مقابل تیمی که مرتکب سه خطا شده بود ثبت می شد.

4- وقتی توپی از زمین خارج می شد اولین فردی که آن را لمس می کرد صاحب آن شناخته شده و می توانست توپ را به داخل زمین پرتاب نموده و آن را به جریان بگذارد.

بازی از دو نیمه 15 دقیقه ای و يك استراحت 5 دقیقه ای بین دو نیمه تشکیل می شد. تعداد بازیکنانی که يك تیم را تشکیل می دادند به اندازه زمین بستگی داشت و بین 3 الی 40 نفر متغیر بود. تعداد کمتر از حالت تکنیکی و علمی بیشتر و تعداد زیادتر از جنبه تفریحی بیشتری برخوردار بود. بهترین شکل يك تیم از نظر تعداد و ترکیب نفرات به این صورت بوده که دروازه بان دو گارد ، سه سانتر ، دو فوروارد و يك بازیکن در انتهای زمین. بنابراین در آغاز تعداد مطلوب برای يك تیم 9 نفر بود. وظیفه دروازه بان و دو گارد جلوگیری از کسب امتیاز توسط بازیکنان تیم مقابل، فورواردها مسئول کسب امتیاز و سانترها نقش تغذیه کننده بازیکنانی را در جلو

بهترین فرصت را در اختیار داشتند عهده دار بودند. بازیکنان در این زمان از لباس ژیمناستیک که عبارت بود از يك شلوار بلند و بلوز آستین کوتاه استفاده می کردند.

فقدان قوانین و مقررات در دوره مقدماتی بسکتبال باعث پیدایش مسائل اجرایی بسیار و در نتیجه کاهش جذابیت این بازی شد. بطور مثال بازیکنان بلندقد در کنار سبد می ایستادند و با دریافت توپ از سایر بازیکنان آن را به ثمر می رساندند و از انجام حرکات جالب که در حال حاضر در بازی بسکتبال و بویژه در تاکتیک های حمله مشاهده می شود خبر و اثری نبود. مسئله دیگری که از تحرك بازی می کاست آن بود که بازیکن هر قدر مایل بود می توانست توپ را نزد خود نگاه دارد. بهمین نحو يك تیم می توانست به مدت دلخواه توپ را حفظ نماید.

این وضع تا سال 1930 با تغییرات جزئی که به نمونه هایی از آن اشاره خواهد شد ادامه داشت.

1- ابتدا به هر پرتاب يك امتیاز و به پرتاب های دورتر از 6 متر ، 3 امتیاز تعلق می گرفت.

2- تعداد خطاهایی که به اخراج بازیکن منتهی می شد از 2 به 5 نفر افزایش یافت.

3- تعداد متغیر بازیکنان در سال 1897 روی 5 نفر تثبیت شد.

4- دریبیل کننده تنها می توانست با يك دست دریبیل کند و تا سال 1901 اجازه شوت نداشت.

5- در سال 1908 استفاده از هر دو دست در دریبیل مجاز شد.

در سال 1930 تحول چشمگیری در این ورزش بوجود آمد و با تجدیدنظر در مقررات موجود و تکمیل آنها بسکتبال بسمت تکامل هرچه بیشتر گام برداشت. در این سال بود که هنگ لوئی سٹی دانشجوی دانشگاه استانفورد کالیفرنیا برای اولین بار شوت جفت را به نمایش گذاشت و باعث افزایش تحرك و در نتیجه محبوبیت این ورزش در بین جوانان گردید. این اختراع به همراه قوانینی نظیر قانون 3 ثانیه و 10 ثانیه (1936) که به افزایش تحرك بازیکنان منجر گردید باعث شد که این مرحله بعنوان نقطه عطفی در توسعه و گسترش بسکتبال محسوب شود. زیرا علاوه بر افزایش قابل ملاحظه سرعت در بازی ، از نقطه نظرهای تکنیکی و تاکتیکی باعث پیدایش عوامل مختلف نسبت به دستیابی به هدف و پرتاب توپ در سبد شد.

امروزه در بسیاری از کشورهای جهان بازی بسکتبال جای خود را در بین ورزش ها پیدا نموده و طرفداران زیادی دست و پا کرده است بطوریکه در اکثر مدارس و دانشگاهها و سایر موسسات آموزشی جوانان به اجرای آن مبادرت می ورزند

تا سال 1932 بسکتبال در جمع ورزش های المپیکي قرار نداشت. در المپیک 1936 برلین بود که برای اولین بار این رشته به لیست ورزش های متداول المپیک افزوده گشت و اولین دوره مسابقات آن با شرکت 21 تیم برگزار گردید.

این بازی در سالهای 1314 . 1315 شمسی برای اولین بار توسط آقای فریدون شریف زاده که در آن زمان تحصیلات عالی خود را در کشور ترکیه به پایان رسانیده بود ارائه شد. نامبرده در کالج البرز این ورزش را متداول نمود و سپس سایر مربیان ورزش در کشور به ترویج آن مبادرت ورزیدند. آهنگ گسترش بسکتبال در ایران نیز مانند سایر کشورهای جهان بسیار سریع بود بطوریکه بیش از 10 سال از آن تاریخ نگذشته بود که تیم بسکتبال کشور ما در بازی های المپیک 1948 لندن شرکت نمود.